

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Beelden-Dienst Ende Vasten Met Haere Ceremonien Soo
Sy Ghebryckt Worden Vande H. Roomsche Kercke
Bevestight Met De H. Schriftvre Ende De HH. Ovt-Vaders
vande eerste 400. jaeren**

Hazart, Cornelius

T'Antwerpen, 1664

Het Eerste Cap. Wordt bewesen dat het gheoorloft is beelden te stellen
in't publijck.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71387](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71387)

HET
TWEEDE TRACTAET.

*Van het uyt-stellen der Beelden in't
publyck.*

HET EERSTE CAP.

Wordt bewesen dat het gheoorloft
is beelden te stellen in't
publyck.

Bewijsuyt de H. Scriftueren

TEn eersten. *Exodi Cap. 25. v. 18, 19. &c.* Ghy sult twee Cherubine van gout maecken, van dichten goude sult ghyse maecken, uyt de beyde eynden des versoendeckfels.

V. 19. Ende maeckt u eenen Cherub uyt het een eynde aen deser zijde, ende den anderen Cherub, uyt het ander eynde aen ghene zijde.

V. 20. Ende de Cherubinen sullen haere beyde vleugelen om hooghe uyt-breyden, bedeckende met haere vleughelen het versoensel: Ende haere aensichten sullen recht over teghen malcanderen zijn, &c.

Ten tweeden. *Numer. Cap. 21. v. 8.* Ende de Heere seyde tot Moyses: Maeckt u een vyerighe slanghe ende steltse op een staeck, ende het sal geschieden, dat al die gebeten is, als hysse aensiet, soo sal hy leven.

V. 9. Ende Moyses maeckte een koperen slanghe, ende steldese op een staeck, ende het gheschiede, als een slange yemandt beet, soo sagh hy de koperen slanghe aen, ende hy bleef levendigh.

Ten derden *Lib. 3. of 1 Regum Cap 6. v. 23.* In de aanspraecck-plaetse maecte Salomon twee Cherubinen, van olye achtigh hout, elcker hooghe was thien ellen.

V. 29. Alle de wanden van't huys in't ronde graveerde hy met uyt-ghesnedene gravinghen, ende heeft daer in ghemaect, Cherubinen, en palm-boomen, en verscheide schilderyen, als uytstekende, ende uytkomende uyt den muer.

Eerste opworpinge van Partije.

Dese beelden en werden niet uyt-ghesteldt tot eerbiebinghe.

Antwoorde.

Wat daer van is sullen wy hier naer sien in't volghende *Cap. 5 1.* 'Tis my hier ghenoegh / dat Schrifstuerer segh / dat de beelden zijn uyt-ghestelt in't publyck / als te weten / in't tabernakel / in den tempel / op't velt.

Tweede opworpinge.

Dese booznoemde beelden / zijn ghemaect gheweest door het expres bevel Godts.

Antwoorde.

Wat raecke de beelden die Salomon heeft ghestelt in den tempel / daer van en hebnde ick gheen uyt-druckelijck ghebodt Godts: Alleen kan ick bespeuren dat Salomon in het maeken der Cherubinen naeghebolght heeft het exempel van Moyses, aen den welcken Godt hadde belast / dat hy twee Cherubinen soude maeken aen d'Arcke / ende die stellen in't Tabernakel: Draeghe / waerom de Chyistenen dit exempel van Moyses niet eben moghen naebolghen (sonder expres bevel) ghelijck als Salomon?

Verhalben / genomen nu / dat alle die booznoemde

de

vande beelden, ende Beelden-dienst. 39
de beelden/ghemaect/ende upt-ghesteldt waeren
dooz het expres bebel Godts/wat doet dit ter sae-
ke? in teghendeel / ick neme dit tot ons voordeel/
ende segghe / dat wy daerom oock onse Beelden
wel moghen stellen in't publyck. Dit bewijse ick
aldus.

Ten eersten, Daerom heeft Salomon ghemeynt
dat hy de beelden der Enghelen/ wel mocht mae-
ken/ ende stellen in het publyck (al hoe wel hy
hier toe gheen expres bebel Godts hadde) om
dieswil dat dierghelyck bebel was ghegeuen aen
Moyses; Ergo van ghelycken meynen wy / dat wy
de beelden der Enghelen wel moghen stellen in
het publyck / sonder expres bebel / omdieswil dat
Salomon dat heeft ghedaen / volghende alleen het
exempel van Moyses.

Ten tweeden. Ghelyck Partye bekent (soo wy bo-
ven ghesien hebben) het maecken/ende enckel upt-
stellen der Beelden/en is in sijn selven niet quaet/
maer onbescheyden: doch als het Godt ghebiedt/
soo moet het noodtsaekelijck goet worden / ergo
soo lanck als het niet upt-druckelijck verboden en
wozt/soo blijft het goet: Maer het maecken/ en-
de enckel uptstellen der Beelden / en is nergheng
naederhandt uptdruckelijck verboden gheweest /
soo is het dan / upt kracht van't voorgaende ghe-
bodt Godts/goet gheleben/Ergo/soo en kan het
ten minsten niet quaet/noch ongheoorloft wesen/
sich naer dit ghebodt te boeghen: Ergo het mae-
ken/ ende enckel upt-stellen van beelden in het
publyck/en is noch quaet/noch ongheoorloft.

Derde opworpinghe.

De beelden van de Cherubinen, waeren gestelt
in het binnenste / ende heymelijckste deel van den
Tempel / ende bukten de ooghen des volcks / de
welcke oock niemant en sagh als de opperste
Priester / ende dat maer eens s'jaers: soo seght
Perkinsius Boven.

Antwoorde.

Erant oper-
culo imposi-
ta effigies
duæ, quas
Hebræi Che-
rubs vocâr.

Ten eersten Ofte Perkinſius gaet hter met bedroch om/ofte is onerbaeren geweest in de Architecture van d'Arcke. Ick bekenne datter Cherubinen waeren in het Heyligh der Heylighen, die vast stonden/ende van het volck niet en wierden ghesien; maer daer waeren oock twee Cherubinen de welke vast waeren aen d'Arcke/want soo gherupghyt Josephus *Lib. 3. Antiq. Iudaic. Cap. 6.* segghende: Op het deeksel waeren ghestelt twee beelden, de welke vande Hebreuwen, worden Cherubin ghenoeemt.

Villalpandus *Lib. 3. in Ezech.* in sijne figueren/die hy hter van heeft laeten upt-gaen in druck / macckse vast ober weer zijden vande Arcke / houdende het deeksel vande Arcke in haere handen: Soo wanneer dan dat de Arcke wierdt om-ghedraegen/soo wierden dan die Cherubinen saemen ghedraeghen in het ghesicht van de heele Ghemepnte / oversulckx Perkinſius heeft groot onghelijck / als hy seght in't ghemepn/sonder exceptie/dat de beelde vande Cherubinen niet en wierden ghesien van het volck.

Ten tweeden, Ghenomen nu / dat het soo waer; wat sal hy dan segghen van het meraelen serpent; het welck opghericht was / ofte op eenen bergh/ ofte op een vlack belt? wat sal hy segghen van alle die beelden / de welke ghemaect waeren den heelen tempel deur van Salomon?

Vierde verworpinghe.

De beelden en moghen in't publijck niet ghestelt worden / op datter gheen perijckel en sy van Afgoderije.

Antwoorde.

Maer wasser meerder perijckel van Afgoderije als onder de joden? hadden sy niet ghemaect een gulden

van de Beelden, ende Beelden-dienst. 41
 gulden kalf om dat te aenbidden? waeren sy
 in de woestijne niet op alle kanten omrin-
 ghelt met Heydenen/ ende Afgodisten? wae-
 ren sy een deel niet besmeurt niet de Afgode-
 rijen dese sy hadden sien bedrijven in het lant
 van Egypten? dies niet tegenstaende soo heeft
 Godt haer gheboden dat sy beelden souden
 maeken van Engelen/ende van het serpent/
 etc. waerom en souden de Christenen het sel-
 ve niet moghen doen / of wat perijckel kan-
 der wesen van Afgoderije / als dese nu van
 alle kanten is upt-gheroept?

HET II. CAPITTEL.

Het voorgaenden wort bewesen uyt
 het ghebruyck vande eerste Chri-
 stelijke Kercke, ofte uyt de HH.
 Vaders vande eerste 400. jaeren.

Eusebius Cæsariensis. Anno 320.

Libro 3. de vitâ Constantini Cap. 48.

Ghy kont noch sien by de Fonteynen/ de
 welke zijn in't midden vande merck/ de
 teekenen van eenen upt-nemenden her-
 der / wel bekend aen die / de welke erbae-
 ren zijn in de Schyftuere. Daniel oock met
 de leeuwten ghesneden in koper / ende blinc-
 kende van goude plaeten. Soo groot is daer-
 en-boven ghelwest / ende soo goddelijck de
 liefde des Keysers / dat hy in den inganck vā
 het paleys / in het alderuytmenste quaer-
 tier / in het midden van het bergulden ghe-
 twelfsel des huys / in een seer groot uptghe-
 sprekt raesereel / heeft doen vast-maeken het
 C 5 tecken

^a Videas etiam ad-
 huc, licet, apud fon-
 tes in medio foro
 positos, pastoris pra-
 clari symbola, illis
 qui sacris litteris eru-
 diti sunt, satis cogni-
 ta. Danielem quoque
 cum leonibus in aere
 incisum, auriq; la-
 minis splendentē.
 Tantus item, & tam
 divinus amor impe-
 ratoris animū com-
 plexus est, ut in ipso
 palatij introitu, in
 aedificio omnium ex-
 cellentissimo, in me-